

སློབ་ཚན་གྲུབ།

ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་འགྲུར་བ།

ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཡོད་ཚད་ལ་འགྲུར་བ་འགོ་གི་ཡོད། དཔེར་ན། ལྷགས་ལས་ཀྱི་འདུ་ཤིང་དངོས་པོ་རྣམས་བཙའ་
 ལྷགས་པ་དང་། ཤིང་སྡོད་གི་གྲིབ་བསེལ་ད་ལྟ་ཡོད་ལ་ད་ལྟ་མེད། ཉེ་འཁོར་གྱི་ཕྱི་ཤིང་ཆེར་བསྐྱེད་པ་དང་། ལྷ་ལ་དྲོད་བཏང་
 མ་འཁོལ་ཞིང་། ལྷུང་གི་གཡུག་སྤྱོད་དང་མགྲོགས་ཚད་ལ་འགྲུར་བ་སྤྲོ་ཚོགས་ཡོད། བཟོས་ཟེན་པའི་བཟ་མ་འཕྲོ་བརྒྱུ་
 འགོ་བ་བཙས་རེད། འགྲུར་བ་ཁ་གསལ་ང་ཚོར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དང་ཁ་གསལ་ཕན་ཐོགས་མེད། འགོ་བ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཕན་
 ཐོགས་ཅན་གྱི་འགྲུར་བ་མགྲོགས་པོར་འབྲུང་བ་དང་། ཕན་ཐོགས་མེད་པའམ་གཞན་པ་ཅན་གྱི་འགྲུར་བ་འགོག་པའམ་ཡང་
 མ་དཔེ་མོར་འོང་བར་འབད་ཚུལ་གྱི་དུ། འགྲུར་བ་དེ་ཚོའི་ཐོག་སྤངས་འཛིན་ལེགས་པར་ཐོབ་སྤྱིར། ང་ཚོས་འགྲུར་བ་དེ་
 དག་གང་ནས་འགོ་ཚུགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ཇི་ལྟར་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད་མེད་ཀྱི་འཕྲུལ་རིམ་མམ་གནད་འགག་
 ཤེས་དགོས། ང་ཚོས་རང་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་རྒྱུན་ལྡན་དུ་བྱུང་བའི་འགྲུར་བ་ཁ་གསལ་སློབ་སྦྱོང་གྱི་དོ། །

ཁྱེད་རང་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཉེན་རྣམས་མཐོང་བའི་འགྲུར་བ་དཔེར་ན། ཁྱེད་ཀྱི་ཐབ་ཚང་ནང་དང་། སློབ་གྲུའི་ནང་།
 ལམ་སྟེང་། ཐག་རིང་གི་དངོས་པོ། དེ་བཞིན་གཞན་གཤིས་ཀྱི་འགྲུར་བ་བཙས་ཐོ་འགོད་ཀྱིས་དང་། ཁྱེད་ཚོ་རེ་རེར་ཅུང་
 ཟད་མི་འདྲ་བའི་ཐོ་རེ་འབྲུང་། རང་གི་ཐོ་དེར་བརྟུན་ན་མི་ཚེའི་ནང་ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་འབྲུང་བའི་འགྲུར་བ་མི་འདྲ་བ་དེ་
 དག་གི་ནང་དུ་མཚུངས་ཚོས་དང་ཁྱེད་པར་མང་པོ་ཡོད་པ་ཤེས་སྤྱིར། ཁྱེད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལ་རྣམས། དངོས་པོའི་དཔེ་འགོས་
 ཤེས་ཉེན་ཚེད་སྡེ་ཚན་བསྐྱེལ་ཚུལ་དང་དེ་བུ་འབྲེད་ཚུལ་རྣམས་ཚན་རིག་ཁྲིད་ཡོ་བྱེད་རྣམས་ལེད་སྦྱོང་གྱི་ཡོད། སློབ་
 ཚན་འདི་ཡི་ནང་། ང་ཚོས་འགྲུར་བ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་དེ་བུ་སྟེ། དེ་ཚོའི་སློབ་ཤེས་ལྟར་འབད་ཚུལ་ལྟ་བུ་ཡིན།

༥.༡ མགྲོགས་འགྲུར་དང་། དལ་འགྲུར།

བྱེད་སྒོ་དང་པོ།

གསར་ཤོག་རྒྱུང་བ་དུམ་བུ་ཞིག་སྐྱམ་པས་བཟུང་ནས། ཡང་ལྷའི་མེ་ལྷེ་སྟེང་དུ་ཞིག་དང་། ཤོག་བུ་དེ་ལམ་སང་མེར་
 བསྐྱེད་ཐེབས་འགོ་ཚུགས་ཀྱི་རེད། དེ་ནས་འབར་བཞིན་པའི་ཤོག་བུ་དེ་དཀར་སྟེང་རམ་ལྷགས་སྟེང་ཞིག་གི་སྟེང་དུ་འབྲེར་
 ཏེ། ཤོག་ཐལ་རྣམས་དེའི་ནང་དུ་གསོག་དགོས། སྐབས་འདིར་འགྲུར་བ་དེའི་ནང་དུ་བྱུང་བའི་དུ་བ་རྣམས་མཁའ་རྒྱུང་གི་ནང་
 དུ་སོང་ཡོད།

མེར་བསྐྱེགས་ཐེབས་པའི་རྗེས་སུ་ཤོག་བྱ་དེ་རྗེས་ནག་པོ་ཞིག་དང་དུ་བར་འགྱུར་ཡོད། འགྱུར་བ་འདི་དུས་ཚོད་
ཤིན་ཏུ་ཐུང་ཐུང་ནང་བྱུང་ཡོད། དུས་ཚོད་ཐུང་ཐུང་ནང་བྱུང་བའི་འགྱུར་བ་འདིར་**མགྱོགས་འགྱུར་** (Fast change) ཟེར།
ཉིན་རེའི་མི་ཚེའི་ནང་ང་ཚོས་འགྱུར་བ་འདི་འདྲ་མང་པོ་མཐོང་གི་ཡོད། གལ་སྲིད་ཁྱེད་ཀྱིས་མེ་ལོང་ངམ་ཤེལ་དུ་མ་ཞིག་བཟུང་
སྟེ། དེ་ཡི་སྟེང་དུ་ཁ་ནས་དྲ་བ་ཏུ་བ་ཡིན་ན། ཤེལ་ངོས་སྟེང་དུ་སྐྱུག་པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐོང་སྲིད། དེ་བཞིན།
ཅག་སྐྱ་ཞིག་ངོས་སུ་བ་མོ་ཞིག་དང་གཙུབ་བདར་བྱས་པ་ཡིན་ན་ལམ་སང་མེ་འབར་བ་ཡིན། འདི་རྣམས་མགྱོགས་འགྱུར་
གྱི་དཔེ་མཚོན་ནམ་མཚན་གཞི་ཡིན།

འོ་མ་ནས་ཞོ་བོ་སྟངས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་དེ་ཁྱེད་རང་ལ་རྒྱས་མངའ་ཡོད་དམ། ཐོག་མར་ཞོ་ཏྲིག་ཙམ་ཞིག་འོ་མ་
དོད་འཇམ་སྟེང་དུ་བསྐྱེད། ཞོ་འོ་ནང་དུ་སྒྲོན་ཡོད་སྲིད་དེ་དག་གིས་འོ་མ་དེ་ཞོར་བསྐྱུར། འགྱུར་བ་དེ་ལམ་སང་འོང་གི་
མེད། དངོས་འབྲེལ་འགྱུར་བ་འདི་འབྲུང་བར་ཚུ་ཚོད་ཁ་གསུམ་འགོར། འགྱུར་བ་གང་ཞིག་འབྲུང་བར་དུས་ཚོད་རིང་པོ་
འགོར་བ་དེ་ལ་**དལ་འགྱུར་** (Slow changes) ཟེར། ལྷགས་ལ་གཙའ་བརྒྱབ་རྒྱ་དེ་ནི་དལ་འགྱུར་གྱི་ཡོངས་གྲགས་དཔེར་
བརྗོད་ཅིག་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱི་ཁང་པའི་སྒོ་དང་སྟེང་ཁུང་། དེ་བཞིན་ཚུ་མཛོད་བཅས་ཀྱི་ལྷགས་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་དེ། **ལྷགས་དྲ་** (Grills) དང་།
གཟུ་འཁོར་ (Knobs) **འཁོར་རྩ་** (Hinges) བཅས་དུས་ཡུན་རིང་པོར་བཞག་ན་བཙའ་རྒྱག་པ་ཡིན། གཞུང་ཚན་ཅན་གྱི་
རྒྱང་དང་ལྷགས་རེག་ཚོ་ལྷགས་དེ་ཉིད་རྒྱང་ནང་ཡོད་པའི་འཚོ་རྒྱང་དང་མཉམ་འདུས་བྱུང་སྟེ་བཙའ་རྒྱག་པ་ཡིན། བྱ་རིམ་
འདི་ཉིད་ཤིན་ཏུ་དལ་མོར་འོང་། དེ་བཞིན་ལོ་མ་རྣམས་ས་འོག་དུ་བཞག་པ་ན་རིམ་བཞིན་ཕན་ཐོགས་ཅན་གྱི་ལུང་དུ་དལ་
འགྱུར་འབྲུང་བ་ཡིན།

དེར་བརྟེན་འགྱུར་བ་ནི་མགྱོགས་འགྱུར་དང་དལ་འགྱུར་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ། དཔེར་ཆས་ནང་གི་སྐྱིན་
ཤོག་སྟེང་དཔར་ལེན་རྒྱ་དེ་ནི་མགྱོགས་འགྱུར་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ཅིག་ཡིན། སོན་ནས་ལྷ་གུ་ཐུང་བ་ནི་དལ་འགྱུར་གྱི་དཔེར་
བརྗོད་ཡིན། ད་ཆ་གཤམ་གསལ་རྣམས་མགྱོགས་འགྱུར་དང་དལ་འགྱུར་དུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་པ་གནང་དང་།

ཅི་ཤིང་སྟེ་བ། ཅིག་པའི་ཁ་མདོག་འགྱུར་བ། ཤོག་སྐྱུག་འབར་གས། སོ་རུལ་བ། རོ་ལུན་རྒྱངས་རྗེས་འབར་བ།
ལུས་ཀྱི་ཆ་གསལ་ལ་སྒྲོག་དཔར་རྒྱག་པ།

ང་ཚོས་རང་གི་དགོས་མཁོ་ལ་བརྟེན་ནས་འགྱུར་བ་རྣམས་མགྱོགས་སུ་གཏོང་བའམ། ཡང་ན་དལ་དུ་གཏོང་བའམ།
ཁྱེད། ལྷགས་ལ་བཙའ་བརྒྱབ་རྒྱ་དེ་དལ་པོའི་སྒོ་ནས་འོང་གི་ཡོད་ཀྱང་། དུས་ཚོད་གང་ཅམ་སྐྱིན་ན་གྲོང་གུན་ཆེན་པོ་བོ་
གི་རེད། ང་ཚོས་འདི་ཉིད་འགོག་པའམ་ཡང་ན་དལ་བར་གཏོང་བའི་སྲིད། ལྷགས་ལས་བོས་པའི་དངོས་པོའི་ཕྱི་ངོས་སུ་
གར་སྐྱུམ་བྱུག་པའམ། ཡང་ན་ཅི་བཏང་བ་ཡིན་ན། ལྷགས་བཙའ་བརྒྱབ་རྒྱ་དེ་སྒྲོན་འགོག་ཁྱེད་ཐུབ།

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

- ༡། བཅོམ་བརྒྱབ་རྒྱ་འཁོག་པར་སྐྱབས་བཟོས་དངོས་པོའི་སྟེང་དུ་སྐྱུ་མ་དང་ཅི་ལྷག་རྒྱ་ལས་གཞན་པའི་ཐབས་ལམ་གང་དང་གང་ཡོད་དམ།
- ༢། ར་ཚོས་ལ་སྐྱུག་ཚོ་བྱེད་བེད་སྦྱོར་གཏོང་རིམ་བཞིན་དེ་ཡི་ཚོ་ཟད། འདི་ཉིད་དལ་འགྱུར་རེད་དམ་ཡང་ན་མགོག་ས་འགྱུར་རེད།
- ༣། ལོ་འཁོར་གནམ་གཤིས་འགྱུར་བ་དེ་ནི་ _____ འགྱུར་དུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ།
- ༤། ཟ་མ་བཟོ་རྒྱ་དེ་ནི་ _____ འགྱུར་དུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ།
- ༥། ཟ་འགྲུ་ནམས་དུས་ལུན་གང་ཅམ་ནང་འགྲོ་བརྒྱག་དུ་འགྲོ། འདི་ཡིས་ར་ཚོར་གྱི་ར་མེག་གི་ཡོད། ལྷ་རིམ་འདི་ཉིད་དུ་དང་དལ་དུ་གཏོང་ཐུབ་བམ།

༥.༡ རང་སྤོར་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བ་དང་རང་སྤོར་མི་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བ།

ཁྱིམ་གྱིས་རྒྱ་ལ་བྱོད་འཕྲོག་ན་རྒྱང་ས་པར་འགྱུར་བ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། རྒྱང་ས་པ་དེ་གང་སྤོར་བཟོས་ན་སྐར་ཡང་རྒྱུར་འགྱུར། རྩམ་སྐྱབས་ཀྱི་ཉ་གའི་སྐྱེ་ལ་དངོས་པོ་རྒྱིད་ཅན་ཞིག་བཏགས་ཏེ་བཀྲགས་ན། དངོས་པོའི་རྒྱིད་ཀྱི་དབང་གིས་རྩམ་སྐྱབས་བརྒྱར་བའམ་རིང་དུ་འགྲོ། འོན་ཀྱང་། རྒྱིད་ཅན་དེ་པར་རྒྱང་ས་ན་རྩམ་སྐྱབས་ཐོག་མའི་ནམ་པར་རང་འཇགས་ཡོང་བ་ཡིན། འགྱུར་བ་དེ་གཉིས་ནང་འགྱུར་བ་སྦྱོང་པའི་རྒྱ་དེ་སྤྱིར་བཏོན་ན་རང་སྤོར་རྒྱུད་པ་ཡིན། རང་སྤོར་རྒྱུད་ཐུབ་པའི་འགྱུར་བ་དེ་ལ་རང་སྤོར་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བའམ་**རང་སྤོར་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བ་**(Reversible change) ཟེད།

གོ་སྐོག་ས་འགྲུ་རིགས་ནམས་ཤོ་ཞིབ་བཟོས་རྩམ་སྐར་ཡང་གོ་ཞིབ་དེ་གོ་ལ་བརྒྱུར་མི་ཐུབ། ཟ་མ་བཟོ་སྐབས་ར་ཚོས་དངོས་རྩམ་རྩམ་པ་ནམས་ཟ་མར་བརྒྱུར་གྱི་ཡོད། ཡིན་ནའང་། བརྒྱེ་ལ་ཟེན་པའི་ཟ་མ་ནམས་སྐར་ཡང་དངོས་རྩམ་རྩམ་པར་བརྒྱུར་མི་ཐུབ། འགྱུར་བ་གང་ཞིག་སྐར་ཡང་རང་སྤོར་རྒྱུད་མི་ཐུབ་པ་དེ་ལ། **ར་ཚོས་རང་སྤོར་མི་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བ་**(Irreversible change) ཟེད།

ཉིན་རེའི་མི་ཚའི་ནང་ར་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་རང་སྤོར་རྒྱུད་དང་མི་རྒྱུད་པའི་འགྱུར་བ་མང་པོ་མཐོང་གི་ཡོད། ཁྱིམ་གྱིས་དུན་གསོ་གནང་རྩེ་རེ་འུ་མིག་༥.༡) ནང་སོ་འཁོད་གནང་ཐུབ་བམ།

རེབ་མིག་པ་ཉ རང་སོར་རྒྱུད་པ་དང་མི་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ་ཁ་གསལ།

རང་སོར་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ།	རང་སོར་མི་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ།
༡། མྱེང་ཕུབ་ནང་ཕུ་བརྒྱབ་པ།	༡། བེང་ཏོག་སློན་པ།
༢། _____	༢། _____
༣། _____	༣། _____
༤། _____	༤། _____
༥། _____	༥། _____

རང་སོར་མི་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ་ནམས་བརྟན་པོ་ཡོད། དེ་ལས་ང་ཚོར་ཐོག་མའི་གྲུབ་རྗེས་ནམས་སྦྱར་ཡང་འཕྲོབ་མི་ཐུབ། དེར་བརྟེན། འགྲུང་བ་དེ་རིགས་ང་ཚོར་དགོས་ངེས་ཡིན་པའི་གནས་སྐབས་ཁོ་ནར་སླེལ་དགོས།

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

- ༡། ཐོག་ཕྱིད་དུམ་དུ་ཞིག་མེ་སྦྱར་བ་དེ་རང་སོར་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ་འཕམ་རང་སོར་རྒྱུད་པར་མི་འགྲུང་བའི་འགྲུང་བ་གང་ཡིན་སློམ།
- ༢། བེང་ནགས་གཙོད་འབྲེག་དེ་རང་སོར་རྒྱུད་འགྲུང་དུ་བསམ་ཐུབ་བམ།
- ༣། དཔར་སྦྱུན་དེ་རང་སོར་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ་འཕམ་རང་སོར་རྒྱུད་པར་མི་འགྲུང་བ་གང་ཡིན་ཡིན།
- ༤། བྱིད་ལ་བེང་ཙམ་ནས་བེང་རིག་ཐུབ་བམ།
- ༥། ང་ཚོས་ཁོས་ལ་ལྷགས་ (ལུར་ཏི་) བརྒྱབ་པ་དེ་རང་སོར་རྒྱུད་པའི་འགྲུང་བ་ཡིན་ནམ། ལྷ་མཚན་སློམ།

པ་ཉ དུས་ངེས་པའི་འགྲུང་བ་དང་དུས་མ་ངེས་པའི་འགྲུང་བ།

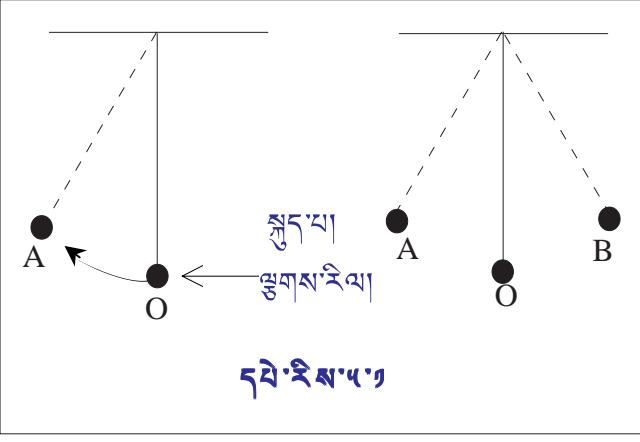
བྱེད་སློ་གཉིས་པ།

དཔེ་རིས་པ་ཉ རང་བསྟན་པ་བཞིན་ལྷགས་རིལ་ཞིག་སྦྱུད་པའི་སྡེ་གཅིག་ལ་བཏགས་ཏེ་མར་དཔུང་དུ་རྒྱག། དེ་ནས་ལྷགས་རིལ་དེ་སྤྱོད་གཅིག་དུ་བྱིར་ཏེ་སྦྱོད་པ་ན། ལྷགས་རིལ་དེ་ཐོག་མའི་གནས་སར་འོང་བ་དང་། དེ་ནས་ལྷ་མཚན་ལྷན་དེ་བསྐྱོད། མཐར་འགྲུག་སྡེ་སྦྱར་ཡང་རང་གི་རྒྱུར་ལོག་འོང་བ་ཡིན། ལྷགས་རིལ་གྱི་སར་རྒྱུར་འགྲུལ་

བསྐྱོད་ལ་གཡོ་འགྲུལ་ (Oscillation) ཟེར། ལག་འདོགས་
 རྒྱ་ཚོད་དམ་ཡང་ན་ཚིག་དོས་རྒྱ་ཚོད་ཚིག་བཟང་སྐྱོད་བཏང་
 རས་གཡོ་འགྲུལ་ཆ་ཚང་གཚིག་(O རས་A, A རས་
 O, O རས་B, B རས་O བར་) ལ་དུས་ཡུན་རྗེ་
 ཅོམ་འགོར་མིན་ལྟོས་དང་། གཡོ་འགྲུལ་གཚིག་གི་དུས་
 ཡུན་དེ་ཕལ་ཆེར་གཚིག་པ་ཡིན་པ་ཤེས་ཀྱི་རེད། དེར་བརྟེན་
 རྩལ་སྤྲོད་དེ་དུས་ཚོད་དེས་ཅན་ཞིག་ནང་རང་གི་འགྲུལ་

བསྐྱོད་བསྐྱར་ལུབ་བྱེད། བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། གནམ་གང་དང་ཚོས་བཙོ་ལྷ་གཉིས་ཉིན་གངས་དེས་ཅན་རེའི་ནང་
 རེས་མོས་ཀྱིས་འོང་གི་ཡོད།

ར་ཚོས་ཉེ་མ་གཚིག་གི་ནང་ཉིན་མཚན་བརྗེ་བ་མཐོང་གི་ཡོད། དེ་བཞིན་མཚོ་ནང་གི་རྒྱབས་ཀྱི་མཐོ་དམའ་དེ་ཚོ་
 ཡང་ཉིན་ལྟར་དུས་ཡུན་བར་མཚམས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འོང་གི་ཡོད། འགྱུར་བ་འདི་རིགས་ཚང་མ་དུས་ཡུན་བར་
 མཚམས་དེས་ཅན་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་བསྐྱར་ལུབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དུས་ཡུན་དེས་ཅན་རེར་བསྐྱར་རྒྱུས་སུ་བྱུང་བའི་འགྱུར་བ་ལ་

དུས་དེས་པའི་འགྱུར་བ་ (Periodic changes) ཟེར།

དེ་ནས་དྲག་རྒྱུད་ (Hurricane) ཡང་ན་ས་ཡོམ་ལྷ་སུའི་འགྱུར་བ་ལ་བསམ་སློབ་ཐོངས་དང་། དེ་ཚོ་ག་དུས་ཀྱང་འོང་
 སྲིད། འགྱུར་བ་འདི་དག་འོང་བ་ལ་དུས་ཚོད་དེས་གཏན་གང་ཡང་མེད། དེར་བརྟེན། དེ་ཚོ་**དུས་མ་དེས་པའི་འགྱུར་
 བ་ (Non-Periodic changes)** ཡིན། དུས་མ་དེས་པའི་འགྱུར་བ་གཞན་ཁ་ཤས་ཀྱི་དཔེར་བཞིན་ནི་ཤིང་སྤོང་ནས་ཤིང་ཏོག་
 སློན་པ་སར་ལྷུང་བ་དང་། ཉལ་བྱི་བརྒྱབ་པ། སློག་གི་བ། ས་རུད་པ་ལྷ་སུའོ། །

དེ་བའདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

- ༡། ཡུན་འགྱུར་གྱི་དཔེར་བཞིན་སློབ་ས།
- ༢། ཡུན་འགྱུར་མིན་པའི་དཔེར་བཞིན་སློབ་ས།
- ༣། ག་ཤས་འཁོད་བཞིན་བྱ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐད་འོས་པའི་ཐ་སྟངས་དེ་བདམས་ཏེ་རྒྱ་མཚན་གསལ་བཤད་བྱོས།
- ༤། ཟླ་འཛོན་གྱི་བྱུང་བ་ནི་ཡུན་འགྱུར་ཡིན་ནམ་ཡུན་འགྱུར་མིན།
- ༥། ཆམ་པ་བརྒྱབ་པ་དེ་ནི་ཡུན་འགྱུར་ཡིན་ནམ་ཡུན་འགྱུར་མིན།
- ༦། ལྷར་མ་དུ་བ་མཇུག་རིང་མངོན་པ་དེ་ཡུན་འགྱུར་ཡིན་ནམ་མིན།

འདི་ན་འགྱུར་བ་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཐོ་ཞིག་ཡོད། དེ་དག་དུས་དེས་པའི་འགྱུར་བ་ཡིན་མིན་དེ་བྱེད་འབྱེད་གནང་དང་།

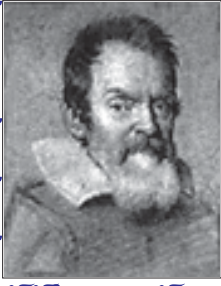

ནམ་དུས་ཀྱི་འགྲུལ་པ། མེ་འཁོར་དང་འགྲུལ་འཁོར་བཅས་སྒྲིན་བྱུང་བ། དུག་རྒྱུང་ལྡང་བ། རྙིང་གི་འཕམ་ཚད།
ཉེ་མ་ཤར་བ། རྒྱ་ལོག་བྱུང་བ།

དུས་ངེས་པའི་འགྲུལ་པ་ནི་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་རེའི་རྗེས་སུ་བསྐྱར་དུ་འོང་གི་ཡིད། དེར་བརྟེན། དེ་ཚོ་ག་དུས་འོང་
མིན་ཚོད་དཔག་གི་ཐུག་པ་དང་། དེའི་འབྲས་བུ་ཇི་འདྲར་ཐད་གཏོང་ལེན་གྱི་ག་སྒྲིག་སྒྲིན་ཚུད་ནས་ཐུག་པ། དཔེར་
ན། དུག་ཁ་སྐྱེབས་པར་གཏོང་ལེན་གྱི་ཚུད་ང་ཚོས་བལ་གོས་ཉོ་རྒྱུར་ག་སྒྲིག་བྱ་དགོས་པ་ཤེས་ཀྱི་ཡིད། དུས་ངེས་པའི་
འགྲུལ་པའི་ཡིན་ཏན་གཞན་ཞིག་ནི་དུས་ཡུན་ནམ་བར་མཚམས་འཇལ་བྱེད་ལ་ཕན་ཐོགས་བྱེད་ཐུག་པ། རྒྱ་ལི་ལིའོ་རྒྱ་ལི་ལེ་
(Galileo Galilie) ལ་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ནང་གལ་ཐོ་(Pendulum) ཞིག་གི་གལ་ཐོ་འགྲུལ་ཐོག་དོ་སྣང་བྱུང་བ་ན། འདི་
ཉིད་དུས་ཚོད་འཇལ་བྱེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུའི་བསམ་མཁོ་འཁོར་ཡོད། འདི་ནི་རྒྱ་ཚོད་ནང་གལ་ཐོ་ཐོག་མར་འབྱུང་ལྡང་ས་ཡིན་
ཞིང་། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཚན་རིག་ཤེས་བྱའི་ངེས་སྲོལ་གྱིས་འཕུལ་རིག་ལག་ལེན་བྱེད་བྱུང་བ་ཡིན། དུས་མ་ངེས་པའི་འགྲུལ་

རྒྱ་ལི་ལིའོ་རྒྱ་ལི་ལེ།

རྒྱ་ལི་ལིའོ། རྒྱ་ལི་ལི་(Galileo Galilie)ནི་ཕྱི་ལོ་༡༥༦༤ལྷ་ན་ཚེས་༡༥ ཉིན་ཨི་ཏ་ལིའི་ནང་ལི་
སར་འབྲུངས། པི་ས་དང་།(Pisa) པོ་དུ་ཨ།(Padua) སུ་ལོ་རེ་ཆས་བཅས་སུ་སློབ་གཉེར་གནང་།
བྱིས་པའི་དུས་ནས་ལི་སར་ཡོད་པའི་ལེ་ཤུའི་རྒྱ་ཁང་དུ་མཚོད་མཇལ་ལྷོ་གི་ཡིད། རྒྱ་ཁང་དུ་དཔུང་ཡོད་པའི་
བཞུ་མར་དེར་ཁོང་གིས་དོ་སྣང་བྲགས་ཚེར་སོང་། བཞུ་མར་ཞིག་དུས་མཚམས་ངེས་ཅན་ནང་གལ་ཐོ་འགྲུལ་
བྱེད་ཀྱི་ཡིད་པ་དོ་སྣང་བྱུང་། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ངེས་སྲོལ་འདི་ཉིད་བེད་སྤྱོད་བྱས་ནས་དུས་ཚོད་འཇལ་བྱུའི་
ཐག་གཅོད་དང་གལ་ཐོའི་རྒྱ་ཚོད་ཅིག་བཟོས། གལ་ཐོ་ལྟ་བུའི་རྒྱ་ཚོད་ཀྱིས་སློབ་གྲངས་བཟོ་བ་ཡིན། གལ་ཐོའི་འགྲུལ་བསྐྱོད་
ནི་རྒྱ་ཚོད་ཀྱི་རྒྱ་ཚོད་དང་སྐར་མ་དང་སྐར་མའི་མདའ་ལི་འགྲུལ་བསྐྱོད་དང་མཐུན་པར་བྱས་ཡིད།

རྒྱ་ལི་ལིའོ་ནས་རང་གི་རྒྱུང་ཤེས་བཟོས་ཏེ་ནམ་མཁའ་ཡོད་པའི་ཐག་རིང་གི་དངོས་པོ་རྣམས་བརྟེན་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་
རྒྱ་ལིའོ་རྒྱུང་དུ་ནག་ཐིག་ཡོད་པ་ཁོང་གིས་མཐོང་། རང་གི་གཟུང་སྐར་སློབ་གཉེར་ལ་གཞི་རྟེན་བྱས་ཏེ་ཁོང་གིས་ས་གཞི་
ཉེ་མར་སྐོར་བ་བྱེད་པའི་བསམ་ཚུལ་དེར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་། བཟད་པ་འདི་ཉིད་ལེ་ཤུའི་བརྟན་བཅོས་བྱེད་ལྟལ་(Bible) དང་
འགལ་བ་བྱུང་ཡོད་པར་བརྟེན་ཁོང་བཅོན་དུ་བཅུག། བཅོན་དབང་འོག་དུ་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ནོར་བ་ཡིན་པ་ཁས་ལེན་བྱ་དགོས་
བྱུང་། རྒྱ་ལི་ལིའོ་ནི་རྒྱུན་དུ་བྱ་དངོས་ལ་བརྟེན་དཔུང་ནན་ཏན་གནང་མཁའ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ལི་སར་ཡོད་པའི་འབྲུགས་
པོ་དེར་གྲགས་ཅན་གྱི་བརྟན་དཔུང་དེ་ཕྱག་བརྟན་གནང་། ཁོང་གིས་དངོས་པོ་རྣམས་བཟོ་བ་དང་ཡང་བ་གཉིས་ཀ་ལྟར་ཚད་གཅིག་པའི་
ཐོག་ནས་དུས་གཅིག་དུ་སར་རྒྱུང་གི་ཡིད་པའི་འགྲུགས་སྒྲིན་ཀྱང་གནང་ཡོད། ཁོང་ནི་པོ་དུ་ཨ་ཚེས་མཐོའི་གཟུགས་ལག་སློབ་གཉེར་
ཁང་དུ་སློབ་དཔོན་ཚེན་པོ་ཡིན། ཚན་རིག་ལས་གཞན་པའི་རྩོམ་རིག་དང་། རོལ་དབྱངས། རི་མོ་བཅས་ལ་ཡང་དོ་སྣང་ཡོད།
ཕྱི་ལོ་༡༦༤༢ ལྷ་༡ ཚེས་༩ ཉིན་སྐྱེ་ཚེའི་འཕེན་པ་རྫོགས་སོ། །

བ་ཚོད་དཔག་བྱ་རྒྱུ་ལག་པོ་ཡོད། ཡིན་ནའང་། འགྲུལ་བ་དེ་རིགས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ལ་གཞོན་པ་ཆེན་པོ་བསྐྱེད་ཀྱི་
 ཡོད་པས་དེ་ཚོ་རྣམས་ཡོང་སྡོམ་དཔག་བྱ་རྒྱུར་འབད་ཚུལ་བྱ་དགོས། དཔེར་ན། ར་ཚོས་གནམ་གཤིས་སྡོམ་དཔག་བྱ་རྒྱུར་
 འབད་ཚུལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གནམ་གཤིས་ཀྱི་འགྲུལ་བའི་སྡོམ་དཔག་དཔེར་ན་ཆར་ཞོད་ཆེན་པོ་དང་། རྒྱ་ལོག་ལྷ་བྱུ་ཡོང་རྒྱ་
 ཤེས་ན་ར་ཚོས་དེའི་རྒྱུ་ལས་འབྲུང་རྒྱུའི་ཆག་སྐྱོལ་སྐྱེ་བ་ཕྱིར་གྲ་སྒྲིག་དང་འཆར་གཞི་བཟོ་བྱུང། དེར་གཞི་དུས་འདིར་ཆོན་
 རིག་གི་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་ནའང་། ར་ཚོས་ས་ཡོམ་ག་དུས་འོང་མིན་སྡོམ་དཔག་བྱེད་བྱུང་གི་མེད། ས་ཡོམ་ལྷགས་
 ཆེན་འབྲུང་བ་ན་རྒྱ་རྗེས་ཚེ་སྒྲིག་དང་བཅས་པར་གྲོང་གུན་ཕོག་གི་ཡོད། དེར་བརྟེན། ས་ཡོམ་ལྷ་བྱུའི་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་
 གཞོན་པ་སྡོམ་དཔག་བྱ་རྒྱུའི་ཆོན་རིག་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས། སྡོམ་དཔག་དེ་ཚོས་འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཀྱི་ཆེ་སྒྲིག་སྐྱེ་བ་པར་
 བློགས་བྱེད་པ་གཅིག་ཕུ་མིན་པར་དེ་རྗེས་ཀྱི་གཞོན་པ་འབྲུང་བ་ལའང་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བྱུང།

༥.༤ འདོད་དང་མི་འདོད་པའི་འགྲུལ་ལམ་

ཁྱེད་ཀྱིས་རང་བྱུང་སྡོད་ཆས་རྣམས་ཟུང་བུ་གུར་པ་དེ་ཚོ་ཇི་ལྟར་གཙང་མ་བཟོས་པ་མཐོང་ཡོད་ཀྱི་རེད། སྡོད་ལ་
 འགྲུལ་བའི་དྲེགས་པ་དང་། ལྷུ་མ་སོགས་སེལ་བ་ལ་ར་ཚོས་གོ་བྱེད་ལམ་ལམ་འདུག་རྗེས་ཤིང་སྡོད་བྱེད། གཙང་མ་བཟོས་པའི་
 སྡོད་ཆས་དེ་ཚོ་སྐར་ཡང་ཐབ་ཚང་ནང་དུ་བེད་སྡོད་བྱེད་བྱུང། དེར་བརྟེན་སྡོད་ཆས་གཙང་མ་བཟོ་བ་དེ་ནི་**འདོད་པའི་འགྲུལ་**
ལམ་ (Desirable changes) ཞིག་ཡིན།

ད་ལྟ་ཟ་མ་རྒྱུད་བོས་ཕྱིན་པའི་སྐོར་བསམ་སྒྲིག་ཐོངས་དང་། བཙོས་བེན་པའི་ཟ་མ་འཁྲུག་སྐྱམ་མེད་པར་དུས་ཡུན་
 གང་ཙམ་བཞག་པ་ཡིན་ན་རྒྱལ་འགྲོ་བ་དང་། དེའི་དབྱིབས་དང་བྲོ་བ། ཁ་དོག་བཅས་ལ་འགྲུལ་བ་ཐེབས། ཟ་མ་དེ་རིགས་
 བཟས་པ་ཡིན་ན་འཕྲོད་བརྟེན་ལ་དཀའ་ངལ་བཟོ་གི་ཡོད། ཟ་མ་རྒྱལ་བའི་འགྲུལ་བ་དེ་ནི་**མི་འདོད་པའི་འགྲུལ་ལམ་** (Un-
 desirable changes) ཞིག་ཡིན། བཙོས་བེན་པའི་ཟ་མ་རྒྱུད་བོས་སུ་མི་འགྲོ་སྐྱད་ཐབས་ལམ་སྐྱོ་ཆོགས་ཤིང་སྡོད་བྱས་ཡོད་
 པ་ཁྱེད་ཀྱིས་མཐོང་ཡོད་ཀྱི་རེད། ལྷ་སྐྱེན་ཁ་གསལ་ཟ་མ་རྒྱུད་བོས་སུ་འགྲོ་བར་འགན་འཁུན་ཡོད་རེད། དེར་བརྟེན། འཁྲུག་
 སྐྱམ་ལྷ་བྱུའི་གང་སར་གཞག་རྒྱ་དེ་ཡིས་ཟ་མ་རྒྱལ་རྒྱ་དལ་དུ་གཏོང་བྱུང། ཁོར་ལུག་གང་མོའི་ནང་ཟ་མ་འཕྲོ་བརྒྱུག་གཏོང་
 མཁམ་གྱི་ལྷ་སྐྱེན་གཞོན་པ་ཅན་འཆར་ལོངས་དལ་བ་ཡོད།

ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ནང་། ར་ཚོར་འདོད་པ་དང་མི་འདོད་པའི་འགྲུལ་ལམ་པོ་ཞིག་འབྲུང་གི་ཡོད། ཁྱེད་ཀྱིས་
 དེ་ཚོ་རེ་རེའི་དཔེར་བརྗོད་དྲན་གསོས་པ་གནང་སྟེ་རེ་ལུ་མིག་༥.༩ ནང་ཐོ་འགོད་བྱེད་བྱུང་བཅ།

ར་ཚོས་ཉལ་དུ་འདོད་པའི་འགྲུལ་ལམ་དེ་མགྲོགས་པར་འོང་བར་འབད་ཚུལ་དང་སྐྱེལ་མ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་ན།
 མཚོ་རྒྱུང་ནང་ཉ་འཕེལ་རྒྱ་དེ་འདོད་པའི་འགྲུལ་ལམ་ཞིག་ཡིན། ཉ་བདག་ཚོས་ཉ་གངས་མགྲོགས་པོར་འཕེལ་བྱེད་ཐབས་བྱས་

བཀོད་སྒྲིག་བྱས་ཏེ་ཉེ་གྲངས་ཐོན་སྐྱེད་འཕེལ་བ་བྱེད་གྱི་ཡོད། ཤིང་ཏྲོག་སྒྲིན་རྒྱ་ནི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་གཞན་ཞིག་ཡིན། དེར་སྐབས་ཤིང་ཏྲོག་རྣམས་རང་བྱུང་སྒྲིན་དུས་ལས་ཆེས་སློན་མར་སྒྲིན་རྒྱུའི་ཚན་རྩལ་སྦྱོང་གྱི་ཡོད། ལག་ལེན་འདི་ཡིས་ཐོན་སྐྱེད་ལ་ཁེ་བཟང་ཡག་པོ་ཡོང་གི་ཡོད།

རེབུ་མིག་པ་༡ འདོད་དང་མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་ཁ་གསལ།

འདོད་པའི་འགྲུར་བ།	མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ།
༡། ཟླ་བ་ལུང་དུ་བསྐྱུར་བ།	༡། ཆར་དུས་གཙང་ཚུ་ནས་ཚུ་ལོག་བྱུང་བ།
༢། _____	༢། _____
༣། _____	༣། _____
༤། _____	༤། _____

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབས།

- ༡། མི་སྐྱར་བ་ནི་དུས་ཉག་ཏུ་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ། འགྲེལ་བཟོད་གྱིས།
- ༢། ཤིང་སྡོང་གཙོད་བྲག་ཉག་ཏུ་མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ། རྒྱ་མཚན་སློམ།
- ༣། ཤིང་ཏྲོག་ཨ་མ་སྐྱར་རུམ་(Pickle) དུ་འགྲུར་བ་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ། ཅིའི་ཕྱིར།
- ༤། འོ་མ་བསྐོལ་བ་ཡིན་ན་ཕན་ཐོགས་གང་ཡོད་དམ།
- ༥། ཤིང་ཏྲོག་སྐྱ་བར་སྒྲིན་པར་བེད་སྦྱོང་བྱས་པའི་འཕུལ་རིག་གི་འབྱུང་ཁུངས་གཞན་ནས་ཚོལ་དང་།

འོ་མ་ནི་ཉེར་མཁའི་དངོས་པོ་ཞིག་ཡིན། སྤ་སྒྲིན་གཞོན་པ་ཅན་ཁ་གསལ་གྱིས་དུས་ལུན་ངེས་ཅན་འོ་མ་ཚུད་ཟོས་སུ་གཏོང་བྱུང། འདི་ནི་མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན་པས་ན་སྒྲངས་འཛིན་ནམ་འགོག་ཐབས་བྱེད་དགོས། སྤ་སྒྲིན་ནམ། སྤ་སྐྱུང་(Microbes) གིས་འོ་མ་ཚུད་ཟོས་སུ་གཏོང་བ་ལས་སྤུང་སྦྱོབ་བྱ་ཆེད་འོ་མ་ཁྲོམ་རྩར་མ་སྐྱེབས་གོང་པ་སི་ཅཱར་གྱི་**ཐབས་ལམ་(Pasteurization)** སྦྱོང་དགོས། པ་སི་ཅཱར་ཐབས་ལམ་ཞེས་པ་ནི། འོ་མ་ཚོ་ཚད་ཉིད་ཏུ་མཐོན་པོར་བྱོད་བྱེད་ཆེད་ལེན་སྦྱོར་བྱེད་ཀྱི་སྐབས་ལོ་མེད་པའི་འོ་མ་ཚུད་ཟོས་སུ་གཏོང་བ་ལས་སྤུང་སྦྱོབ་པའི་དམིགས་བསལ་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན། ཐབས་ལམ་འདིའི་ཁྲོད་དུ་འོ་མ་ཚུད་ཟོས་སུ་གཏོང་མཁན་སྤུང་སྦྱོང་རྣམས་སྦྱོར་བྱེད་ཆོད་བྱེད་ལེན་གསོད་གྱི་ཡོད། ཐབས་ལམ་འདི་ནི་ཐོག་མར་ཕ་རན་སིའི་ཚན་རིག་པ་ལཱུ་ཨིས་པ་སི་ཅཱར་(Louis Pasteur) གྱིས་གསར་གཏོང་བྱས། དེར་བརྟེན་ཐབས་ལམ་འདི་ལ་པ་སི་ཅཱར་ཐབས་ལམ་ཞེས་འབོད་དོ། །ད་ལྟོ་ཆར་ཐབས་ལམ་འདི་ཉིད་རྒྱ་བསྐྱེད་དེ་བཟོ་ལས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། དེར་སང་འོ་མ་ཚོ་གང་བྱས་

ཟིན་པ་དེ་དག་འགྲིག་གོག་ནང་དུམ་བུ་རྒྱུང་རྒྱུང་བཅོས་ཏེ་ཁྲིམ་ན་བཙོང་གི་ཡོད། འོ་མ་འདི་ཉིད་འབྲུག་སྐམ་མེད་པར་ཉེ་
མ་མང་པོའི་བར་རྒྱུད་ཟོས་སུ་མ་སྲིན་པར་ཉར་ཐུབ། བྱིད་ཀྱིས་རང་གི་ནང་དུ་འང་འོ་མ་བསྐྱོལ་ཏེ་ཉར་གྱི་ཡོད་པ་མཐོང་ཡོད་
ཟེད། འོ་མ་བསྐྱོལ་ན་དེའི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱ་ཕུང་རྣམས་གསོད་པར་གོགས་བྱེད་གྱི་ཡོད།

ལུ་ཨིས་པ་ས་ཅི་ཡར།

ལུ་ཨིས་པ་ས་ཅིར་(Louis Pasteur)ནི་པ་རན་སིའི་རྒྱལ་ས་པེ་རི་སིར་ཕྱི་ལོ་1822 ཟ෍་13 ཚེས་
27 ཉིན་འབྲུངས། ཕྱ་ཕུང་ཐོག་སློབ་གཉེར་གནང་རྒྱུ་དེ་ནི་ཁོང་གི་དོ་སྣང་གྱི་ཡུལ་དེ་ཆགས་ཡོད། ང་
ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་གནོད་པ་ཅན་དང་ཕན་ཐོགས་ཅན་གྱི་ཕྱ་ཕུང་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་ཁོང་གིས་བརྟེན། ཕྱ་ཕུང་
གང་ལ་ཆེ་སྐྱོན་བཟོ་བར་འགན་ཡོད་པ་དེའི་སྐོར་ཁོང་གིས་སློབ་སྦྱོང་གནང་། དེ་བཞིན་འོ་མ་རྒྱུད་ཟོས་སུ་
གཏོང་མཁན་གྱི་མ་ཡེ་ལུ་རོ་ལྷང་སློབ་གཉེར་གནང་། རང་གི་སློབ་གཉེར་ལ་གཞི་རྒྱུ་བྱས་ཏེ་ཁོང་གིས་
འོ་མའི་ནང་ཕྱ་སྲིན་གསོད་མེད་པ་སི་ཅུར་གྱི་ཐབས་ལམ་(Pasteurization) ཞིག་གསར་དུ་བཅོས་ཡོད།
ཐབས་ལམ་འདི་ལྟར་བརྒྱུད་པའི་འོ་མ་རྣམས་ཉེ་མ་མང་པོའི་རིང་ཉར་ཐུབ།

ཁོང་གིས་བྱི་སྐྱོན་གྱིས་སོ་བརྒྱབ་རྗེས་ན་ཆ་ལས་སྲུང་སྦྱོབ་ཆེད་ཐབས་ལམ་ཡང་བསམ་ཚུལ་བཏོན་ཡོད། ཚན་རིག་པ་གང་
གིས་རང་གི་སྐྱེ་ཆེ་ཉིལ་པོ་འགོ་བམི་ཡི་སྲི་ལུར་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བ་གནང་མཁན་ཁོང་ཕྱི་ལོ་1874 ཟ෍་17 ཚེས་15 ཉིན་སྐྱེ་ཆེའི་
འཕེན་པ་རྒྱགས་སོ། ཁོང་གི་ཕྱ་ཕུང་སྲིག་ཆགས་རིག་པའི་ནང་ཉག་ཏུ་དྲན་འོས་པའི་མངོན་རྗེས་ལ་བརྟེན་ནས་ཉག་ཏུ་དྲན་བཞིན་
པ་ཟེད། རང་ཉིད་གང་དུ་སློབ་གཉེར་གནང་ས་དེ་ཉིད་མཁས་པ་པ་སི་ཅུར་ཁོང་གི་མཚན་ཐོག་ན་ཡོད།

4.4 གཟུགས་འགྲུར་དང། རྗེས་འགྲུར།

ད་བར་ང་ཚོས་རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་ཡོད་པའི་འགྲུར་བའི་དབྱེ་བ་འབྲེད་ཐབས་མང་དག་ཅིག་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཡོད། ད་བྱེ་
ཚུལ་འདི་དག་ནང་ང་ཚོས་རྗེས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་འགྲུར་བ་སྲིན་ཡོད་དང་ཡང་ན་རང་འཇགས་ཡིན་ཐད་བསམ་མཚན་བཏང་
མེད། འགྲུར་བའི་རིམ་པ་བྱེ་བྲག་པ་ཁ་གསལ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་སྐབས་ང་ཚོས་དེ་ནང་རྗེས་སྦྱོར་གྱི་འགྲུར་བ་བྱུང་ཡོད་ན་ཤེས་
ཐུབ།

བྱིད་ཀྱིས་མཁྲེན་གསལ་ལྟར་རྗེས་རེ་རེར་ལ་དམིགས་བསལ་བྱུང་ཚེས་མང་པོ་ཡོད། འགྲུར་རྗེས་ཀྱི་དམིགས་
བསལ་བྱུང་རྒྱས་དང་དེ་ལས་བྱུང་བའི་གྲུབ་རྗེས་ལ་ཞིབ་བརྟེན་བྱས་རྗེས་ང་ཚོས་འགྲུར་བ་དེས་རྗེས་གསར་པ་ཞིག་བསྐྱུན་ཡོད་

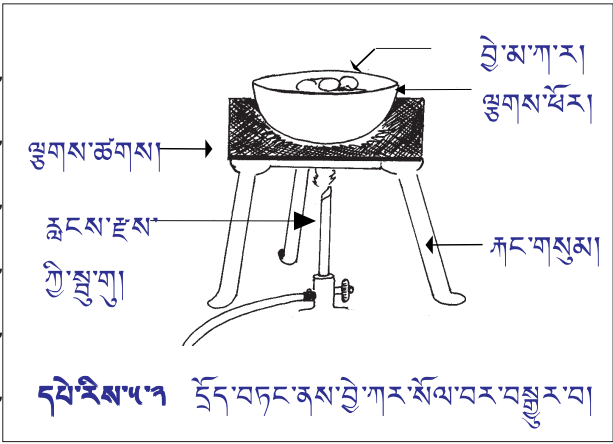
མེད་ཤེས་བྱུང་། བྱ་རིམ་གང་གི་ནང་དུ་ཐོག་མའི་རྗེས་ནམས་རྗེས་གསུམ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ཡོད་པ་དེ་ལ་**རྗེས་འགྱུར་** (Chemical reaction) ཟེར། རྗེས་གསུམ་གྱི་འབྲེལ་པ་ནམས་ཀྱི་བྱུང་བའི་ཐོག་མའི་རྗེས་ནང་ཡོད་པའི་བྱུང་ཚོས་ནམས་དང་མི་འདྲ། རྗེས་འགྱུར་སློན་གྱི་རྗེས་ནམས་ལ་**འགྱུར་རྗེས་** (Reactants) དང་། རྗེས་འགྱུར་རྗེས་ཀྱི་རྗེས་གསུམ་པ་ལ་**གྲུབ་རྗེས་** (Products) ཟེར།

བྱུང་གིས་མཐུན་གསལ་ལྟར་བྱུང་བའི་ཆུ་དུ་བསྐྱུར་བྱུང་བའི་ཆུ་ནམས་ཆུ་རྒྱུ་སྲུ་བསྐྱུར་བྱུང་། ཆུ་ནི་ཤ་གཟུགས་ནས་གཤེར་གཟུགས་དང་། གཤེར་གཟུགས་ནས་རྒྱུ་སྲུ་བསྐྱུར་བྱུང་། བྱུང་གིས་ཆུ་གང་མི་བཟོས་ཏེ་སྐྱར་ཡང་བྱུང་བའི་ཆུ་ལ་ཡང་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། བྱུང་གིས་སློབ་ཚན་དང་པོའི་བྱུང་སློན་གསུམ་པ་ལ་བྱུང་བའི་དཀར་ཡོལ་གྱི་སྤྱི་དོས་སྲུ་ཆུ་བྱུར་སྐྱར་བ་མཐོང་ཡོད། ཆུ་དང་ཡོད་པའི་ཆུ་རྒྱུ་སྲུ་བསྐྱུར་བའི་བཞེན་གསུམ་ཆུ་བྱུར་དེ་ཚོ་བྱུང་། བྱ་རིམ་འདི་ཚོའི་ནང་རྗེས་གསུམ་གྱི་འབྲེལ་པ་ལ་རྒྱུ་སྲུ་བསྐྱུར་བྱུང་སྐབས་དོས་སློན་པ་ནམས་སྐམ་པོ་བྱུང་བ་བྱུང་གིས་ཀྱང་དོ་སྐྱོར་བྱུང་ཡོད་ཀྱི་རེད། དེར་བཞེན་འགྱུར་བ་འདི་རིགས་ཀྱི་ནང་དུ་རྗེས་གསུམ་གྱི་འབྲེལ་པ་ལ་མཐོང་ཞུགས་གང་ཡང་མེད། འགྱུར་བ་གང་གི་ནང་དུ་རྗེས་གསུམ་མ་གྲུབ་པ་དེ་ལ་གཟུགས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཟེར། ཐོག་བྱུང་དབུལ་བ་དང་། རྗེས་སྤྱོད་མར་བཟོས་པ། ཚུ་དང་བྱེ་མ་ཀར་ཆུ་ནང་བལྟ་འདྲེས། ནམ་དུས་ཀྱི་འགྱུར་བ་བཅས་ནི་གཟུགས་འགྱུར་བའི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཚན་གཞི་ཁ་གསལ་ཡིན།

བྱུང་སློན་གསུམ་པ།

ལྷགས་ཤིང་ཞིག་ནང་བྱེ་མ་ཀར་ཏོག་ཙམ་སྐྱུགས་ཏེ། ཡང་ལཱ་འཕམ་དོ་ལྷན་རྒྱུ་རྒྱུ་རྗེས་ཀྱི་མེ་ལྷེ་ཞིག་གི་སྤོང་དུ་བཞག་སྤོང་བོ་བཟོས། (དཔེ་རིས་པ་༡) བྱེ་མ་ཀར་འདི་ནང་དུ་འགྱུར་བ་ཇི་འདྲུང་ལ་ལྷོས་དང་། བྱེ་མ་ཀར་ཚ་བོ་ཆགས་པ་དང་བལྟ་འགོ་ཆུགས་པ་བྱུང་གིས་མཐོང་། བྱེ་མ་ཀར་ལྷན་མའི་སྐྱུག་པོར་གྱུར་ཏེ་མཐར་ཉག་པོར་ཆགས། བྱེ་མ་ཀར་དེ་ལྟ་མཐུན་ནས་ཚ་བོ་བཟོས་ཏེ་དེ་ཤེས་ལེབ་ཅིག་གི་སྤོང་བཞག་པ་ཡིན་ན། ཆུ་རྒྱུ་སྲུ་བསྐྱུར་གྱི་རྒྱུ་བྱུང་ཏེ་དག་སྐྱུག་པར་འགྱུར་བ་བྱུང་གིས་མཐོང་། བྱེ་མ་ནག་པོའི་རྗེས་ཞིག་ལྷག་ཡོད་པ་དེ་ནི་སོལ་བ་ཡིན། བྱ་ཐབས་འདི་ལ་**བྱེ་ཀར་སོལ་འགྱུར་** (Charring of sugar) ཡང་ཟེར།

ང་ཚོས་བྱེ་ཀར་ཚ་བོ་བཟོས་པའི་འབྲས་བུར་རྗེས་གསུམ་ཆུ་དང་སོལ་བར་གྲུབ་པ་མཐོང་། དེ་ཚོར་བྱེ་ཀར་དང་ཚ་བ་ནས་ཐ་དད་པའི་བྱུང་ཚོས་མང་པོ་ཡོད། རྗེས་གསུམ་དེ་དག་ལས་སྐྱར་ཡང་བྱེ་ཀར་ཐོབ་མི་སྲིད། འགྱུར་བ་གང་གི་ནང་དུ་རྗེས་གསུམ་གྱི་འབྲེལ་པ་དེ་ལ་རྗེས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཟེར། ཟས་འཇུག་པ་དང་། ཞིང་ཏོག་སྤྲོད་པ། དཀར་ཚི་གཏོང་ཆེད་སྤྲོད་པ་

དཀར་བོ་རྒྱ། ཚལ་སྐྱམ་ལས་དག་རྗེས་བོ་བ་བཅས་ནི་ཡོངས་གྲགས་རྗེས་འགྲུལ་གྱི་མཚན་གཞི་ཁ་གསལ་ཡིན།

གཤམ་གསལ་འགྲུལ་བ་རྣམས་གཟུགས་ཀྱི་འགྲུལ་བ་དང། རྗེས་འགྲུལ་གང་ཡིན་དེ་བྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་ཉེ་རེ་ལུ་མིག་ལ་ཉ རང་
 ཏག་ཏག་འཁོད་པ་གནང་དང། འཕྲུལ་ཚུ་མང་ར་མི་བོ་ཆེད་ཚུ་ནང་གྲེ་མ་ཀར་བལྟ་བ་དང། ཤོག་བྱ་མེར་བསྐྱེད་པ་བྱུང་
 བ། རྒྱགས་ལེབ་ལྷབ་ཆེད་རྒྱགས་སྤོང་བོ་བ་བལྟ་བ། ལ་ཚ་མེར་བལྟ་བྱུང་བ། རྒྱང་ཁམས་ནང་སློག་དམར་བྱུག་སྐབས་
 འཚོ་རྒྱུང་དང་ཡང་རྒྱུང་ (Hydrogen) གཉིས་བསྐྱེད་པ་ལས་ཚུ་གྲུབ་པ། ཤོས་རྫོན་སྐམ་པ། རྡོ་ལྷན་རྒྱུང་ས་རྗེས་ཀྱི་མེ་ཐབ་
 སྐར་བ། རྒྱགས་བཅོལ་བལྟ་བ། འོ་མ་ནས་ཞོ་ཆགས་པ། ཟ་མ་བོ་བ།

རེ་ལུ་མིག་ལ་ཉ གཟུགས་འགྲུལ་དང་རྗེས་འགྲུལ་ཁ་གསལ།

གཟུགས་འགྲུལ།	རྗེས་འགྲུལ།
༡། _____	༡། _____
༢། _____	༢། _____
༣། _____	༣། _____
༤། _____	༤། _____
༥། _____	༥། _____

༥་༦ གཟུགས་འགྲུལ་གྱི་བྱེད་ཚུལ།

གཟུགས་ཀྱི་འགྲུལ་བས་རྗེས་དེའི་རྣམ་པ་ཁོ་ནར་འགྲུལ་བ་བྱུང་བ་ཡིན། གཟུགས་ཀྱི་འགྲུལ་བའི་སྐབས་རྗེས་གསལ་
 མི་འགྲུབ། གཟུགས་འགྲུལ་སྐབས་དེ་ལས་བྱུང་བའི་གྲུབ་རྗེས་སམ་ཐོན་རྗེས་དེ་ཉིད་ཐོག་མའི་རྗེས་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན།

ཉིན་ལྟར་དགོ་ཆེན་གྱིས་ནག་པང་སྤོང་འབྲི་བྱེད་ས་སྐྱུག་ཤེད་སྤྱོད་བྱས་ཏེ་ཡི་གེ་འབྲི་གི་ཡོད་པ་བྱེད་ཀྱིས་མཐོང་ཡོད།
 དགོ་ཆེན་གྱིས་འབྲི་གནང་སྐབས་ནག་པང་ནག་པོའི་སྤོང་དུ་ཡི་གེ་དཀར་པོ་གསལ་བ་ང་ཚོས་མཐོང་། དེ་རི་ལྟར་བྱུང་བ་ཡིན་
 རམ་ཞེ་ན། དགོ་ཆེན་གྱིས་ནག་པང་སྤོང་དུ་ས་སྐྱུག་དཀར་པོས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་ན། ས་སྐྱུག་གི་རུལ་རྣམས་ནག་པང་སྤོང་དུ་
 རྒྱུར་བ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོས་ནག་པང་སྤོང་གི་ཡི་གེ་སློག་ཐུབ་པ་བྱུང་། དེར་བརྟེན། འབྲི་བྱེད་ས་སྐྱུག་དེ་ཉིད་རུལ་རྒྱུང་དུ་འགྲུལ།

རྗེས་གསལ་གང་ཡང་མ་གྲུབ། འདི་ནི་གཟུགས་འགྱུར་ (Physical changes) གྱི་མཚན་གཞི་གཞན་ཞིག་ཡིན་ནོ། །

ནག་པང་གི་གཤམ་གྱི་ཞལ་བའི་སྟེང་དུ་སྦྱང་བའི་ས་སྐྱུག་གི་དུལ་དང་ཕྱེ་མ་རྒྱུ་ས་བསྐྱུ་རུབ་གིས་དང་། རྒྱ་ཏོག་ཙམ་སྐྱུགས་ཏེ་སྒོན་པ་བཟོས། ས་སྐྱུག་གི་ཕྱེ་དུལ་ཐོབ་པ་དེ་དག་སྐར་ཡང་འབྲི་ཕྱེད་ས་སྐྱུག་ཏུ་བསྐྱུར་གྲུབ། དེར་བརྟེན། འདི་ཉིད་རང་སོར་རྒྱུ་པའི་འགྱུར་བ་ཡིན་པ་མཐོང་གྲུབ། གཟུགས་འགྱུར་མང་པོ་ཞིག་རང་སོར་འགྱུར་གྲུབ།

ཕྱེད་སྒོ་བཞི་པ།

བརྟག་སྐྱུག་ཅིག་གི་ནང་རྒྱ་ཉུང་ཉུང་(མི་ལི་ལི་ཏར་.१०) ཞིག་གྲངས་ནས། བརྟག་སྐྱུག་གི་མཐིལ་ལ་ལག་པས་ཚོར་བ་ཕྱོངས་དང་། དེ་ནས་དེའི་ནང་ན་ས་དར་(Ammonium chloride) ཏོག་ཙམ་སྒོན། དེ་རྒྱུ་ཉུང་དུ་མ་བཟུ་བར་བརྟག་སྐྱུག་དཀྲུགས་ཤིག་སྐར་ཡང་བརྟག་སྐྱུག་གི་མཐིལ་ལ་ལག་པ་འཆང་སྟེ་ཚོར་བ་ཕྱོངས་དང་། ད་ཆ་སྒོན་ལས་གང་བ་འདུག་གམ་ཞེ་ན། རྒྱུ་ཉུང་ན་ས་དར་བཟུ་སྐབས་རྒྱུ་ཉུང་དོད་ཏོག་ཙམ་ལལ་འགྲོ་བ་ཡིན། དེ་བས་བཟུ་འདྲེས་གང་མོར་འགྱུར། འགྱུར་བ་འདིའི་ནང་དོད་ནི་ན་ས་དར་ནང་ཐིམ་ཡོད། དེ་ལས་སྟོག་སྟེ། གལ་སྲིད་རྒྱུ་ཉུང་དུལ་ཏོག་ཏོག་ཙམ་བཟུས་པ་ཡིན་ན། བཟུ་འདྲེས་དེ་ཆ་བོ་ཆགས། འགྱུར་བ་འདིའི་ནང་དོད་ཕྱིར་མཆེད་པ་རེད།

བཟུ་འབྲེད་ (Dissolution) ཞི་གཟུགས་འགྱུར་ཞིག་ཡིན། ང་ཚོས་འགྱུར་བ་འདིའི་ནང་རྩ་ས་ལྷགས་ཀྱང་འདུས་ཡོད་པ་མཐོང་ཡོད། གང་ལྟར། འདིའི་ནང་འདུས་པའི་རྩ་ས་ལྷགས་ཀྱི་འཕོར་ཚད་ནི་རྒྱུང་རྒྱུང་ཡིན། ཤེལ་འགྱུར་དང་། མེར་བཟུ། སྤ་འགྱུར་ལྟ་བུའི་གཟུགས་འགྱུར་མང་པོའི་ནང་འདུས་པའི་རྩ་ས་ལྷགས་ནི་ཤིན་ཏུ་རྒྱུང་། སྤྱིར་བཏང་གཟུགས་འགྱུར་ནང་རྩ་ས་ལྷགས་ཀྱི་ཐིམ་ཚུལ་དང་། མཆེད་ཚུལ་ནི་ཏ་ཅང་ཞན་པ་ཡིན།

༥.༧ རྗེས་འགྱུར་གྱི་ཁྱད་ཚོས།

རྗེས་འགྱུར་ནང་དུ་གྲུབ་རྗེས་ (Product) རྒྱུ་ཉུང་ལོངས་རྗེས་འགྱུར་རྗེས་ (Reactant) རྒྱུ་ཉུང་ལས་ཐ་དད་ཡིན། རྗེས་འགྱུར་རྒྱུ་ཉུང་ནི་ཐོག་མའི་རྗེས་རྒྱུ་ཉུང་དབར་པན་ཚུན་རྗེས་སྒྲོར་གྱི་རྒྱུན་པས་བྱུང་བ་ཡིན།

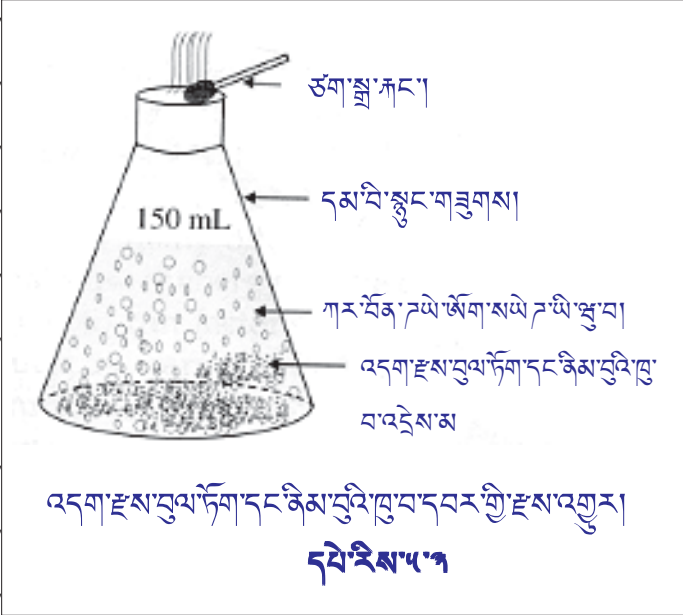
ཕྱེད་སྒོ་ལྔ་པ།

དམ་བེ་སྦྱང་གཟུགས་མ་ཞིག་གི་ནང་བུལ་ཏོག་གྲུར་མ་གང་སྐྱུགས། (དཔེ་རིས་༥.༩) དེའི་སྟེང་དུ་རྒྱ་མི་ལི་ལི་ཏར་.༡༠ ཙམ་བསྐྱུན་ཏེ་རྒྱུ་ཉུང་དུ་བུལ་ཏོག་ལོངས་རྗེས་བཟུ་ཆེད་འདྲེས་མ་དེ་དཀྲུགས་ཤིག་ དེ་ནས་བུལ་ཏོག་བཟུ་འདྲེས་དེར་ནིམ་བུའི་ཁྱད་ཚོས་ལི་ལི་ལི་ཏར་.༥ སྐྱུགས། ཁྱེད་ཀྱིས་གང་མཐོང་ངམ། འདྲེས་མ་དེ་ནས་རྒྱུ་ཉུང་གི་རྒྱུ་ཉུང་པའི་ཐོག་རྒྱུང་།

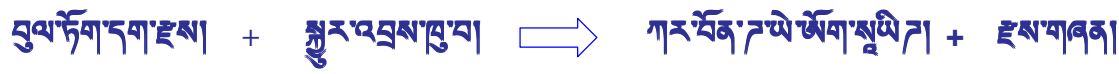

གཟུགས་ཏོག་ཙམ་ཕྱིར་ཐོན་འགོ་ཚུགས་པ་མཐོང་གི་
 རེད། དམ་བེ་སྤྱང་གཟུགས་མའི་ཁ་སློའི་འབྲིས་སུ་ཙག་
 རྒྱུ་ཡུང་ལ་ཞིག་སློར་དང་། ཙག་སྤྱང་ཡུང་ལ་
 དེ་ཉིད་གི་རྒྱ་རེད། རྒྱ་བྱར་གྱི་ནམ་པར་ཕྱིར་ཐོན་པའི་
 རྒྱང་གཟུགས་ནི་ཀར་བོན་ཏེ་ཨོག་སལེ་ཏེ་ཡིན། དེ་
 ནས་དམ་བེའི་ནང་གི་འདྲེས་མ་དེར་སློམ་དང་། དེ་ནི་
 མི་འབྲ་བ་ཞིག་སྤང་བ་ཡིན། རྩལ་ཏོག་དག་རྣམས་དང་།
 ཞིམ་བུའི་ཁུ་བར་རྣམས་འགྲུར་བྱུང་སྟེ་ཀར་བོན་ཏེ་ཨོག་
 སལེ་ཏེ་དང་རྣམས་གཞན་མང་པོ་ཐོན་ཡོད། རྣམས་འགྲུར་
 འདི་ལས་གང་བྱུང་བ་དེ་རྩལ་ཏོག་དག་རྣམས་དང་ཞིམ་

བྱའི་ཁུ་བ་སྤང་ཡང་རང་སོར་འགྲུར་མི་ཐུབ། རྣམས་འགྲུར་ཕལ་ཆེ་བ་རང་སོར་རྒྱུད་མི་ཐུབ།

འདག་རྣམས་བྱལ་ཏོག་དང་ཞིམ་བུའི་ཁུ་བ་དབར་རྣམས་འགྲུར་བྱུང་བ་གཤམ་གསལ་མཉམ་བུའི་རྩིས་སྤྲོད་ལམ་ནས་
 བཟུམ་ཡོད།

ཕྱེད་སློབ་བྱུག་པ།

དོ་ཞོ་ཉུང་ཉུང་ཞིག་ས་བུམ་མམ། རིན་སློང་། ཡང་ན་
 ཤེལ་སློང་མཚུ་ཙན་མི་ལི་ལི་ཏར་༡༥༠ ཙན་ཞིག་གི་ནང་དུ་སྤངས་
 ནས། (དཔེ་རིས་པ་༥) དེའི་སྤོང་ཚུ་མི་ལི་ལི་ཏར་༡༠༠ ལྷགས།
 དེར་བྱུང་བའི་འགྲུར་བ་དེ་ལ་ཞིབ་བཟུ་གིས་དང་། རར་མ་བསད་
 པའི་དོ་ཞོ་ཚུ་དང་འདྲེས་པ་ན་ཆོ་བོ་ཆགས། བྱིད་ཀྱིས་སློང་ལ་ལག་
 པ་འཆང་ན་དེ་ཆོར་བྱུབ། དེར་བསྐྱེད་པའི་བྱོད་དེ་སྐབས་མེ་ཤིན་
 ཏུ་ཆོ་བས་འདྲེས་མ་འཁོལ་ཡང་སྲིད། འདི་ཉིད་བྱིད་ཀྱིས་དཀར་
 ཕྱི་གཏོང་མཁན་ཞིག་གིས་ཁང་པར་གཏོང་བྱའི་དཀར་ཕྱི་བོ་ཆོང་
 རྒྱ་དང་དོ་ཞོ་འདྲེས་སྐབས་མཐོང་ཡོད་ཀྱི་རེད།

ངར་མ་བསད་པའི་དོན་ལོ་ཚུ་དང་འདྲེས་ན་རྗེས་འགྲུར་བྱུང་སྟེ་ངར་བསད་པའི་དོན་ལོ་ཐོབ། འགྲུར་བ་འདིའི་ནང་
 རོད་ཀྱི་རྒྱས་ཤུགས་ཕོན་ཆེན་པོ་བསྐྱེད་པ་ཡིན། རྗེས་འགྲུར་ནི་རྒྱས་ཤུགས་ཀྱི་འགྲུར་བ་དང་ལྡན་དུ་འོང་།
 ངར་མ་བསད་པའི་དོན་ལོ་དང་ཚུ་དབར་རྗེས་འགྲུར་བྱུང་བ་རྣམས་གཤམ་གསལ་མཚུངས་ཅིས་ལམ་ནས་སྟོན་ཐུབ།
 དེ་ཡང་།

$$\text{ངར་མ་བསད་པའི་དོན་ལོ།} + \text{ཚུ།} \Rightarrow \text{ངར་བསད་པའི་དོན་ལོ།} + \text{རྒྱས་ཤུགས།}$$

ད་ཆ་ཁྱེད་ཀྱིས་རེ་ལུ་མིག་པ་ལ ནང་གི་དངོས་པོའི་གཟུགས་ཀྱི་འགྲུར་བ་དང་རྗེས་འགྲུར་གྱི་ཁྱད་ཚོས་རྣམས་ཐོ་འགོད་
 གྱིས་དང་།

རེ་ལུ་མིག་པ་ལ གཟུགས་འགྲུར་དང་རྗེས་འགྲུར་གྱི་ཁྱད་ཚོས།

གཟུགས་འགྲུར།	རྗེས་འགྲུར།
1། _____	1། _____
2། _____	2། _____
3། _____	3། _____
4། _____	4། _____

ང་ཚོས་ཚད་གཞི་ཐ་དད་པ་བཅད་སྲུང་དེ་ཐབས་ལམ་སྣ་ཚོགས་ཐོག་འགྲུར་བ་རྣམས་དེ་བུ་སྟེ་ཡོད། འགྲུར་བ་གཅིག་
 ཐབས་ལམ་གཅིག་ལས་མང་བའི་ཐོག་ནས་དེ་བུ་སྟེ་བྱུང། དཔེར་ན། ལུགས་ལ་བཙའ་བརྒྱབ་པའི་འགྲུར་བ་དེ་དལ་འགྲུར་དང་།
 རང་སོར་མི་ཚུད་པའི་འགྲུར་བ། མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ། དུས་ཡུན་མ་ངེས་པའི་འགྲུར་བ། རྗེས་འགྲུར་བཙམ་སྲུ་དེ་བུ་
 ཚོགས་དེ་མཚུངས་འཇའ་ཚོན་གྱི་སྣང་བ་དེ་མགྲོགས་འགྲུར་དང་། འདོད་པའི་འགྲུར་བ། (ལྟ་དུས་མཇེས་པོ་ཡོད་པ།) དུས་
 མ་ངེས་པའི་འགྲུར་བ། གཟུགས་འགྲུར་བཙམ་སྲུ་དེ་བུ་ཚོགས།

ད་ལྟ་ཁྱེད་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་འགྲུར་བ་རྣམས་རེ་རེ་བཞིན་མགྲོགས་དལ་གྱི་འགྲུར་བ་དང་། རང་སོར་ཚུད་མིན་
 གྱི་འགྲུར་བ། འདོད་དང་མི་འདོད་པའི་འགྲུར་བ། དུས་ཡུན་ངེས་མིན་གྱི་འགྲུར་བ། གཟུགས་འགྲུར་དང་རྗེས་འགྲུར་

བཅས་གང་ཡིན་པ་སྟོན་ཅིག།

༡། ལ་ཆ་མེར་བལྟ་བ།

_____
_____
_____
_____
_____

༢། རྩ་བ་འཕེལ་འགྲིབ།

_____
_____
_____
_____
_____

༣། ནམ་མཁའ་རྫོག་འཁྲུག་པ།

_____
_____
_____
_____
_____

༤། ལྷི་བ་ལས་དོ་ལྷན་རྒྱུན་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་བཟོ་བ།

_____
_____
_____
_____
_____

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

༡། ཁིང་ཚེན་དུམ་བུར་བཤགས་ཏེ་མེར་སྐར་བར་
བྱེད། ཁིང་ཚེན་དུམ་བུར་འགྲུར་བ་དེ་——
—— འགྲུར་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཁིང་དུམ་མེར་
བསྐྱེགས་བྱུང་བ་དེ་ —— འགྲུར་ཡིན།

༢། རྩ་རྒྱུངས་པའི་ནམ་པར་འགྲུར་བ་དེ་ནི་——
—— འགྲུར་ཡིན།

༣། རྩ་ནས་འཚོ་རྒྱུང་དང་ཡང་རྒྱུང་སྐྱེད་པར་བྱེད་
པ་དེ་ནི་ —— འགྲུར་ཡིན།

༤། རྩིན་པ་ཆགས་པ་དེ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་འགྲུར་བ་
ཞིག་ཡིན། འགྲེལ་བཤད་ཚོུབ།

༥། ཤོག་སྐྱག་འགད་པ་ནི་རྩས་ཀྱི་འགྲུར་བ་ཞིག་
ཡིན། འགྲེལ་བཤད་ཚོུབ།

༦། གཟུགས་ཀྱི་འགྲུར་བ་ཕལ་ཆེ་བ་རང་མོར་རྒྱུད་
པའི་འགྲུར་བ་ཡིན། རྩ་མཚན་དཔེར་བཅོལ་
གཉིས་དང་བཅས་བྲིས།

ཚིག་གསལ།

Charcoal སོལ་བ།	Charring སོལ་འགྱུར།	Chemical change རྗེས་འགྱུར།	Dissolution བཟུ་འབྱེད།
Energy རྒྱས་ཤུགས།	Fast change མགྱོགས་འགྱུར།	Grill ཚུགས་བྲ།	Hinge འཁོར་རྟ།
Irreversible རང་སོར་མི་ཚུད་པ།	Knobs གཙུ་འཁོར།	Microbes སྨ་སྦྲང་།	Non-periodic change དུས་མ་ངེས་པའི་འགྱུར་བ།
Oscillation གཡོའ་འགྲུལ།	Pasteurization པ་སི་ཚུར་ཐབས་ལམ།	Periodic change དུས་ངེས་པའི་འགྱུར་བ།	Physical change གཟུགས་འགྱུར།
Product གསར་སྐབ།	Quick lime ངར་མ་བསད་པའི་དོ་ཞོ།	Reactant འགྱུར་རྗེས།	Refrigeration འབྲུགས་པ།
Reversible རང་སོར་ཚུད་པ།	Slaked lime ངར་བསད་པའི་དོ་ཞོ།	Slow change དལ་འགྱུར།	Substance དངོས་རྗེས།

སློབ་ཚན་འདིའི་བསྐྱེས་དོན།

- ༡། ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཉིན་ལྟར་འགྱུར་བ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་འབྱུང་གི་ཡིད།
- ༢། འགྱུར་བ་རྣམས་ཐབས་ལམ་སྤྲོ་ཚོགས་ཀྱི་སློབ་མཉམ་དབྱེ་ཐུབ། དཔེར་ན། དལ་མགྱོགས། རང་སོར་ཚུད་མི་ཚུད། ཡུན་འགྱུར་ཡིན་མིན། འདོད་མི་འདོད་ཀྱི་འགྱུར་བ། གཟུགས་ཀྱི་འགྱུར་བ་དང་རྗེས་ཀྱི་འགྱུར་བ།
- ༣། དབྱེ་ཚུལ་རེ་རེ་ནས་འགྱུར་བ་ཐ་དད་ཀྱི་སློབ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་མཁོ་འདོན་བྱེད།
- ༤། གཟུགས་ཀྱི་འགྱུར་བ་དང་རྗེས་ཀྱི་འགྱུར་བ་རྣམ་གཉིས་ནས་ང་ཚོར་ཐོག་མའི་རྗེས་དེར་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཡོད་དམ་ རང་སོར་གནས་པ་གང་ཡིན་ཤེས་བརྟུག་གི་ཡིད།
- ༥། འགྱུར་བ་རེ་ལ་ཉག་ཏུ་རྒྱ་རེ་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་དེ་ཤེས་པ་ཡིན་ན་དེ་ཉིད་སྤངས་འཛིན་བྱེད་པར་ཕན་ཐོགས་ཡོད།
- ༦། འགྱུར་བ་གང་ཡིན་ཡང་རྣམ་པ་འདྲ་མིན་གྱི་སློབ་མཉམ་རྒྱས་ཤུགས་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད། འགྱུར་བ་བྱུང་བའི་སྐབས་ སུ་རྒྱས་ཤུགས་ཐིམ་པའམ་བསྐྱེད་པ་གང་རུང་བྱེད།
- ༧། འགྱུར་བ་འབྱུང་ཚུལ་ཤེས་ན་ང་རང་ཚོའི་ཁོ་ཕན་གྱི་ཆེད་དུ་དེ་དག་སྤངས་འཛིན་བྱེད་པར་ཕན་ཐོགས་ཡོད།

སློབ་ཚན།

༡། གཤམ་གྱི་བརྗོད་པ་རྣམས་བདེན་རྒྱུན་གང་ཡིན་སློབ།

- ༡) འབྲས་བུ་བཅོ་བཞི་གཟུགས་འགྲུར་ཡིན།
- ༢) རྩལ་ལྡན་པའི་ཞིག་བཅགས་པ་བཞི་རྣམས་འགྲུར་ཡིན།
- ༣) རྩལ་ལྡན་ལ་བཅོའ་བརྒྱབ་པ་བཞི་རང་སོར་མི་ཚུད་པའི་འགྲུར་བ་ཡིན།
- ༤) མེ་རི་འབར་བ་བཞི་དུས་ཡུན་ངེས་པའི་འགྲུར་བ་ཡིན།
- ༥) སློན་འཐེབས་པ་བཞི་མགྲོགས་འགྲུར་ཡིན།

༢། ཁ་སྐོང་སྤྲོས།

- ༡) དུས་ཡུན་བར་མཚམས་ངེས་པ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་སྐྱར་ཡང་བསྐྱར་ལྷབ་བྱུང་བའི་འགྲུར་བ་ལ་ _____ ཟེར།
- ༢) འགྲུར་བ་གང་དུ་རྗེས་གསར་གྲུབ་གྱི་ཡོད་པ་དེར་ _____ ཟེར།
- ༣) གལ་ཏེ་འགྲུར་བ་གང་དུ་དེ་ཡི་རྒྱ་དེ་འཐེན་པ་ཡིན་ན་སྤྲོ་མའི་གནས་སྤངས་སུ་འབྲིད་པར་བྱེད། འགྲུར་བ་འདི་ལ་ _____ ཟེར།
- ༤) ཐབ་ཀའི་ནང་གི་ལ་མེ་གཏོང་བ་བཞི་ _____ འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་། རྣམས་ཚལ་ལ་མེ་ཤོར་བ་བཞི་ _____ འགྲུར་བ་ཡིན།
- ༥) ཡུང་ལ་མེར་བཟུ་བ་བཞི་ _____ འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཡུང་ལ་སློན་མེ་རུ་སྐྱར་བ་བཞི་ _____ འགྲུར་བ་ཞིག་ཡིན།

༣། གཤམ་གྱི་འགྲུར་བ་རྣམས་དེ་ཉེ་ཚུལ་གང་མང་པོའི་ཐོག་ནས་དེ་ཉེ་དགོས།

- ༡) ཐོ་བས་ས་མག་གཅོག་པ།
- ༢) སློང་གི་དིག་རྒྱ
- ༣) ས་པོན་ནས་མུ་གུ་ཐོན་པ།
- ༤) སློས་སྐར་བ།
- ༥) ཉི་མ་གཟུང་འཛིན་བྱུང་བ།

༥། ག་གམ་གྱི་བྱེད་སྣོད་འདིར་ཞིབ་བཞུ་བ་གྱིས་ཏེ་རང་གིས་གང་མཐོང་བ་རྣམས་ཐོ་འགོད་གྱིས། བྱེད་ལ་ཤེལ་སྣོད་ (མེ་ལི་ལི་ཏར་༡༥༠) ཅིག་དང་། བིག་པན། (Copper sulphate) ད་ཀྱགས་ད་ཀྱགས་གཏོང་སྟེ་ཤེལ་དབྱུག་ལྷགས་གཟེར། ཤོག་སག་གཅིག་བཅས་དགོས།

ཤེལ་སྣོད་དེའི་ནང་ཚུ་མེ་ལི་ལི་ཏར་༡༠༠ ཅམ་ལྷགས། བིག་པན་ (Blue vitriol) ཏོག་ཅམ་ལྷགས་ཏེ། བིག་པན་ཆ་ཚང་མ་བཟུ་བར་ལེགས་པར་ད་ཀྱགས་ཤིག་ ཤོག་སག་བེད་སྟོན་བཏང་སྟེ་ལྷགས་གཟེར་གྱི་དོས་གཙང་མ་བཟོས། ལྷགས་གཟེར་དེ་བཟུ་འདྲེས་ནང་དུ་བཅུག་སྟེ་དུས་ཚོད་གང་ཅམ་རིང་ཞིག་ ལྷགས་གཟེར་དེ་བཏོན་ནས་གཟབ་གཟབ་བྱས་ཏེ་སྟོང་དང་། བྱེད་ཀྱིས་བྱེད་པར་གང་རུང་མཐོང་ངམ། བཟུ་འདྲེས་དེའི་ཁ་དོག་ལ་ཡང་བྱེད་པར་གང་འདུག་གམ།

བྱེད་ཀྱིས་མཐོང་བའི་འགྲུར་བ་ཚང་མ་ཐོ་འགོད་གྱིས། རང་གི་ཐོ་དང་འཛིན་གྲོགས་རྣམས་ཀྱིས་ཐོ་འགོད་བྱས་པ་གཉིས་བསྐྱར་དང་། དེ་ནས་བྱེད་ཀྱིས་ཐོ་འགོད་བྱས་པ་རྣམས་ཐབས་ལམ་ཇི་ཅམ་སྟོན་པ་དེ་ཅམ་དུ་དབྱེ་བ་སྟེ་ཞིག

༦། ག་གམ་འཁོད་བརྗོད་པ་མེ་མེར་རྒྱ་མཚན་དང་མཐོང་ཚུལ་སྟོས།

- ༡) ཤིང་ཏོག་སྒྲིན་པ་ནི་རྗེས་འགྲུར་ཞིག་ཡིན།
- ༢) རྒྱང་འཁོར་འཁོར་བ་ནི་ཡུན་འགྲུར་ཞིག་ཡིན།
- ༣) འབྲུག་སྐྱམ་ནང་ཟ་མ་བཟོས་ཟིན་ཉར་ཚགས་བྱེད་པ།
- ང.) སྣོད་མ་བཟོས་གོང་གི་ལྷགས་ལེབ་ལ་ཁེན་གྱི་ཚེ་གཏོང་བ་ཡིན།
- ཅ) ཆར་དུས་སྐབས་རྒྱན་ཚུ་ནི་རྒྱང་དམ་སྣོད་ནང་ཉར་བ་ཡིན།

༧། ང་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཉེ་འཁོར་དུ་འདོད་པ་མེད་པའི་འགྲུར་བ་མང་དག་ཅིག་མཐོང་གི་ཡོད། དེ་དག་འགོག་པར་མི་མང་ལ་ཤེས་ཡོན་དགོས། ག་གམ་གསལ་འདོད་པ་མེད་པའི་ལག་ལེན་རྣམས་འགོག་པར་ལས་འགུལ་ཞིག་འཆར་འགོད་གྱིས་དང་།

- ༡) ཡུར་བ་དང་། ལམ། ཞིང་། ཐང་བཅས་ཀྱི་སྟེང་འགྲིག་ཤོག་གཡུགས་པ།
- ༢) མེ་ཤིང་དང་ནང་ཆས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཤིང་སྟོང་གཙོད་བྲེགས།
- ༣) འཐུང་ཚུ་བེད་མེད་གཏོང་བ།
- ང.) སྟོང་བྱེད་ནང་ཤིང་ལོ་དང་། འགྲིག་གི་རྒྱ་རྗེས། བེད་ཟིན་གཞན་མེར་བསྐྱེགས་གཏོང་བ།
- ཅ) རོ་རྒྱུམ་དང་འཇམ་རྒྱུམ་ལྟུང་བུད་རྗེས་ཚད་ལས་བཞུལ་བ་བེད་སྟོན་བྱེད་པ།

